

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Gönczöl Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Gönczöl Adrienn ügyvéd által képviselt I.r., II.r., III.r. és IV.r. felpereseknek a dr. Szegedi Ivett ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt a Fejér Megyei Bíróságnál 5.P.22 057/2007. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20 368/2009/6. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperesek részéről benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 15 napon belül 100 000 (egyszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felpereseket, mint egyetemleges kötelezetteket, hogy fizessenek meg külön felhívásra az államnak 480 000 (négy száznyolcvanezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s :

Az I.r. felperes egyéni vállalkozó, a II.r. felperes őstermelő foglalkozású, a III.-IV.r. felperesek az I.-II.r. felperesek gyermekei. Az I.r. felperes 5 000 000 forint összegű Széchenyi kártyához kapcsolódó hitelt vett fel, amelyet visszafizetni nem tudott. 2006. március 16-án ezért az I.-II.r. felperesek, mint adósok és a perben nem álló K. F. hitelező között opciós és jelzálogjogot alapító kölcsönszerződés jött létre. Ennek alapján K. F. élt opciós jogával és megszerezte az I.-II.r. felperesek tulajdonában álló, A hrsz. alatti, biztosítéku szolgáló ingatlan tulajdonjogát.

Az I.-II.r. felperesek az ingatlanuk visszaszerzése érdekében újabb hitel felvétele miatt fordultak az alpereshez. 2007. március 12.

napján az I.-II.r. felperesek, mint adósok, a III.-IV.r. felperesek, mint készfizető kezesek és az alperes között kölcsönszerződés jött létre, amely szerint az alperes, mint hitelező 8 000 000 forint kamatmentes kölcsönt nyújtott kilencven napos visszafizetési határidővel az I.-II.r. felpereseknek. Az I.-II.r. felperesek a felvett kölcsönből 5 500 000 forintot K. F. korábbi hitelezőjük részére megfizettek, aki ennek fejében a felperesi ingatlannal kapcsolatos mindennemű jogáról lemondott.

Az alperessel kötött szerződés értelmében a kölcsön fedezetéül az ismét az I.-II.r. felperesek közös tulajdonát képező A hrsz.-ú ingatlan szolgált.

Emellett az alperes, mint hitelközvetítő a munkáltatója nevében kötött megbízási szerződés alapján, jutalék ellenében vállalta, hogy az általa nyújtott kölcsön kiváltásához a felperesek részére bankhitel megszerzésében közreműködik. A bankhitel felvétele végül is meghiúsult. Az alperesek sem a szerződésben foglalt határidőben, sem azt követően nem fizették vissza a kölcsön összegét, és azt törleszteni sem próbálták.

A felperesek keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy a felek között 2007. március 12-én létrejött kölcsönszerződés érvénytelen, mivel Ptk. 202. §-ába ütközik, uzsorás jellegű. A felperesek a 27. sorszám alatti nyilatkozatukban előadták, hogy a szerződés érvénytelensége jogkövetkezményeinek levonását nem kéri, a keresetük kizárólag az érvénytelenség megállapítására irányul. Másodlagosan előadták, annak megállapítását is kéri, hogy a kölcsönszerződés alapján az alperes nem 8 000 000 forintot, hanem csak 5 500 000 forintot adott át.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy ténylegesen 8 000 000 forint került átadásra a felperesek részére. A szerződés nem volt uzsorás jellegű, a felperesek fordultak hozzá és a gazdasági döntéseik végrehajtásához szükséges pénzösszeg megszerzése érdekében kötöttek szerződést.

Az elsőfokú bíróság 29. sorszámú ítéletében megállapította, hogy a felek között 2007. március 12-én megkötött kölcsönszerződés érvénytelen és rendelkezett a perköltség viseléséről. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy álláspontja szerint fennállnak a Pp. 123. §-a alapján a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei. A bíróság ezt arra alapította, hogy a felperesek az érvénytelenség megállapítása iránti keresetüket 2007. október 17-én terjesztették elő, az alperes ezt követően, 2008. január 2-án érvényesítette a kölcsönszerződésből eredő követeléseit a felperesekkel szemben. A felperesek jogainak alperessel szemben való megóvása végett tehát szükséges volt a perindítás, mert a felpereseknek tartaniuk kellett attól, hogy az érvénytelen

szerződés alapján az alperes ellenük igényt érvényesít. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint, ha az alperes az igényét már korábban érvényesítette volna, úgy a felperesek részéről már nem lett volna helye megállapítási kereset előterjesztésének, mert az alperes által indított perben a felperesek hivatkozhattak volna a szerződés érvénytelenségére.

Emellett az elsőfokú bíróság az ügy érdemében megállapította, hogy a szerződés a Ptk. 202. §-a szerint semmis, mert az alperes a másik fél, a felperesek helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki. Ebben a körben részletesen értékelte a bizonyítás adatait és bemutatta a bíróság által végrehajtott mérlegelés szempontjait.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezést. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperesek keresetét elutasította. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a megállapítási kereset előterjesztése Pp. 123. §-ában foglalt feltételeinek nemcsak a kereset benyújtásakor kell fennállniuk, hanem az eljárást befejező határozat meghozatalakor is. A bíróságnak az érdemi döntése meghozatalakor nemcsak azt kell vizsgálnia, hogy a perbe vitt igény megalapozott-e, hanem hivatalból azt is vizsgálnia kell, hogy a kereset megfelel-e az eljárási rendelkezéseknek. Ha a per során megszűnnek a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei, akkor a bíróság nem hozhat döntést az eljárási szabályokba ütköző kereset érdemében. Ebben a körben a másodfokú bíróság utalt a BH.2008.43. számú jogesetben foglaltakra. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek a megállapítási keresetben foglalt védekezésüket az alperes által a követelés behajtása iránt indított perben minden további nélkül érvényesíthetik.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Pp. 123. §-ban foglalt azon feltétel megléte sem állapítható meg a jelen ügyben, hogy a felperesek jogainak megóvása szükségessé tette volna a megállapítási kereset benyújtását. A perindítás sorrendjétől függetlenül a felperesek keresete az alperes által érvényesített perben érdemi védekezésként előadható. Nincs jogi lehetőség arra, hogy a követelés fennállásáról és az azzal szemben felhozható érdemi védekezésről két külön bírósági ítélet szülessen.

Figyelemmel arra, hogy a megállapítási kereset feltételei nem álltak fenn, az elsőfokú bíróságnak már emiatt el kellett volna utasítania a felperesek keresetét és a kereset érdemi vizsgálatára nem is kerülhetett volna sor. Ezért a másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú ítéletnek a szerződés érvénytelenségével kapcsolatban tett megállapításait azzal, hogy ezt az alperes által a követelés érvényesítése iránt indított perben kell vizsgálni, mivel erre a

felperesek a fizetési meghagyással indult ügyben, az ellentmondásukban már hivatkoztak.

A jogerős ítélettel szemben a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték. Előadták, hogy álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság ítélete jogszabálysértő, mert túlterjeszkedett a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaiban. Az alperes ugyanis a fellebbezésében nem a másodfokú bíróság által kifejtett jogi érvek alapján támadta az elsőfokú bíróság ítéletét. A másodfokú eljárásban is érvényesül a kérelemhez kötöttség elve, a másodfokú bíróság nem terjeszkedhet túl a fellebbezési kérelmen. A jogerős ítélet tehát sérti a Pp. 253. § (3) bekezdésében foglaltakat.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nyújtott be, amelyben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló kereseti kérelemnek akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges és a felperes a jogviszony természeténél fogva, vagy a kötelezettség lejártának hiányában, vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet. E két feltétel együttes feltétel. Bármelyik hiányában a bíróságnak a keresetet el kell utasítania.

Jogszerű a másodfokú bíróság ítélete abban a kérdésben, hogy a megállapítási kereset előterjesztési feltételeinek a per során mindvégig fenn kell állniuk, és a másodfokú bíróság ítélete alappal utal arra is, hogy a jelen ügyben a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei már a perindításkor sem álltak fenn. A kért megállapítás a felperesek jogainak alperessel szemben való megóvása végett nem szükséges. Az alperes által a szerződés teljesítése iránt indított perben a felperesek hivatkozhatnak a szerződés érvénytelenségére, annak uzsorás jellegére.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a felperesek részéről a megállapítási per másik feltételének fennállása sem állapítható meg. Ellenkezőleg, éppen a marasztalási kereset előterjesztésének feltételei valósultak meg. A felpereseknek ezért kérniük kellett volna a szerződés érvénytelenségének megállapításával együtt az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonását is, vagyis elő kellett volna terjeszteniük az általuk jogszerűnek tartott elszámolás iránti keresetet is. Erre azonban nem került sor.

A felülvizsgálati kérelem szerint mivel az alperes a fellebbezésében nem utalt arra, hogy nem terjeszthető elő

megállapítási kereset, így a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai, keretei között eljáró másodfokú bíróság sem észlelhette volna ezt.

A Legfelsőbb Bíróság szerint a másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai, keretei között járt el. Az alperes védekezése, illetve fellebbezése arra irányult, hogy a bíróság a felperesek keresetét utasítsa el. A bíróság e kérelem teljesítése körében döntése indokolását a fellebbező fél által felhozott érvekre, vagy más olyan jogszabályi rendelkezésre is alapíthatja, amely akadályát jelenti a felperesi igény érvényesítésének, ha ennek észlelését jogszabály nem zárja ki. (Pl. jogszabályi rendelkezés miatt az elévülés megállapítása csak kifejezett kérelemre történhet). Ilyen eljárásjogi akadály, ha a megállapítási kereset előterjesztésének eljárásjogi feltételei nem állnak fenn. Ennek észlelése tehát nem jelenti azt, hogy a bíróság megsértene a Pp. 215. §-át, illetve a Pp. 253. § (3) bekezdését, ahogy arra a felülvizsgálati kérelem hivatkozott.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (3) bekezdésében foglaltak szerint - a Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyalás tartása nélkül - hatályában fenntartotta.

A felperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a felperesek a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelesek megfizetni az alperesnek a felülvizsgálati eljárással felmerült költségeit. Ennek összegét a Legfelsőbb Bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján - az elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányban állóan - határozta meg azzal, hogy az az általános forgalmi adót is tartalmazza.

A felperesek személyes illetékeljegyzési jogban részesültek. Pervesztességükre tekintettel kötelesek megfizetni az államnak az illetékes adóhatóság felhívására a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

Budapest, 2010. április 27.

. Wellmann György sk. a tanács elnöke, Tamáné dr. Nagy Erzsébet sk. előadó bíró, dr. Puskás Péter sk. bíró.

A kiadmány hitelül:

bírósági írnok